Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Наша слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года   № 15 (854)   9 КРАСАВІКА 2008 г.

Дарагія сябры “Нашага слова”!

У гэтым квартале колькасць падпісчыкаў у цэлым па краіне ў параўнанні з месяцам студзенем значна павялічылася, але гэтае павелічэнне было дасягнута ў асноўным у зімнія месяцы. А ў прынцыпе ўсе вобласці засталіся на звыклым узроўні, значна вырасла падпіска толькі ў Гомельскай вобласці за кошт горада Рагачова. Радуе рост асобных гарадоў, што сведчыць пра з’яўленне ў гэтых месцах нашых новых падпісчыкаў, а значыць і прыхільнікаў. Гэта Камянец, Пінск, Віцебск, Полацк, Смалявічы, Салігорск, Жыткавічы, Гародня, Карэлічы,Бабруйск. Будзем спадзявацца, што тэндэнцыя захаваецца, і хаця б невялікі рост колькасці падпісчыкаў будзе працягвацца.

Берасцейская вобласць:	Студзень	Красавік
Баранавічы р.в.	14	13
Бяроза р.в.	8	9
Белаазёрск р.в.	2	1
Бярэсце гор.	19	19
Ганцавічы р.в.	1	2
Драгічын р.в.	2	1
Жабінка р.в.	1	1
Іванава р.в	2	2
Івацэвічы р. в.	7	7
Камянец р.в.	6	9
Кобрын гор.	2	2
Лунінец гор.	1	1
Ляхавічы р.в.	1	2
Маларыта р.в.	1	-
Пінск гор.	13	16
Пружаны р.в.	11	11
Столін р.в.	6	3
Усяго:	**97**	**99**

Віцебская вобласць:	Студзень	Красавік
Бешанковічы р.в.	1	1
Браслаў р.в.	1	2
Віцебск гор.	26	29
Віцебск РВПС	2	1
Верхнедзвінск р.в.	11	10
Глыбокае р.в.	8	8
Гарадок р.в.	4	4
Докшыцы р.в.	3	3
Дуброўня р.в.	1	1
Лёзна р.в.	1	1
Лепель р. в.	3	5
Міёры р.в.	3	3
Наваполацк гор.	31	27
Ворша гор.	5	5
Полацк гор.	12	14
Паставы р.в.	6	6
Расоны р.в.	1	1
Сянно р.в.	1	1
Талочын р.в.	1	1
Ушачы р.в.	2	2
Чашнікі р.в.	1	1
Шаркоўшчына р.в.	9	8
Шуміліна р.в.	1	-
Усяго:	**134**	**134**

Менская вобласць:	Студзень	Красавік
Беразіно р.в.	5	5
Барысаў гор.	4	4
Вілейка гор.	3	3
Валожын гор.	9	7
Дзяржынск р.в.	5	6
Жодзіна гор.	5	5
Клецк р.в.	1	1
Крупкі р.в.	2	2
Капыль р.в.	1	2
Лагойск	4	5
Любань р.в.	2	2
Менск гор.	294	299
Менск РВПС	12	14
Маладзечна гор.	19	20
Мядзель р.в.	2	3
Пухавічы РВПС	10	10
Нясвіж р.в.	5	4
Смалявічы р.в.	1	3
Слуцк гор.	12	13
Салігорск гор.	8	14
Ст. Дарогі р.в.	-	1
Стоўбцы р.в.	2	3
Узда р.в.	2	1
Чэрвень р.в.	4	4
Усяго:	**381**	**431**

Гомельская вобласць:	Студзень	Красавік
Буда-Кашалёва	2	1
Брагін р.в.	2	2
Ветка р.в.	1	1
Гомель гор.	45	46
Гомель РВПС	3	6
Добруш р.в.	1	1
Ельск р.в.	1	1
Жыткавічы р.в.	14	18
Жлобін гор.	3	4
Калінкавічы гор.	3	4
Карма р.в.	3	4
Лельчыца р.в.	-	1
Лоеў р.в.	2	3
Мазыр гор.	3	2
Акцябарскі р.в.	2	1
Нароўля р.в.	-	-
Петрыкаў р.в.	3	3
Рэчыцца гор.	-	3
Рагачоў гор.	1	42
Светлагорск гор.	4	5
Хойнікі р.в.	1	1
Чачэрск р.в.	1	-
Усяго:	**95**	**149**

Гарадзенская вобласць:	Студзень	Красавік
Бераставіца	7	7
Ваўкавыск гор.	11	11
Воранава р.в.	5	4
Гародня гор.	46	49
Гародня РВПС	10	11
Дзятлава р.в.	9	8
Зэльва р.в.	2	2
Іўе р.в.	6	5
Карэлічы р.в.	5	7
Масты р.в.	8	8
Наваградак гор.	6	6
Астравец р.в.	7	7
Ашмяны р.в.	7	7
Смаргонь гор.	12	11
Слонім гор.	12	12
Свіслач р.в.	4	4
Шчучын р.в.	6	7
Ліда	12	12
Усяго:	**175**	**178**

Магілёўская вобласць:	Студзень	Красавік
Бабруйск гор.	6	8
Бабруйск РВПС	-	-
Бялынічы р.в.	1	1
Быхаў р.в.	2	2
Глуск р.в.	1	1
Горкі гор.	2	2
Дрыбін р.в.	-	-
Кіраўск р.в.	1	2
Клічаў р.в.	1	-
Клімавічы р.в.	2	-
Касцюковічы р.в.	2	2
Краснаполле р.в.	1	1
Крычаў р.в.	1	1
Круглае р.в.	2	2
Мсціслаў р.в.	1	1
Магілёў гор.	55	56
Магілёў РВПС	2	2
Асіповічы гор.	6	5
Слаўгарад р.в.	1	1
Хоцімск р.в.	1	1
Чэрыкаў р.в.	2	-
Чавусы р.в.	2	1
Шклоў р.в.	5	3
Усяго	**97**	**92**
Усяго на краіне	**994**	**1083**

Курс “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” у беларускіх ВНУ пакуль застаецца

Вось ужо каторы год з зайздросным пастаянствам Міністэрства адукацыі спрабуе ліквідаваць у ВНУ Беларусі курс “Беларуская мова (прафесійная лексіка)”, і каторы год ТБМ прыкладвае вялікія намаганні, каб гэты курс адстаяць.

Сёлета па ўсёй краіне зноў былі сабраныя многія сотні подпісаў за захаванне курса ў 2008/09 навучальным годзе. Подпісы накіроўваліся ў адрас Кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Г.М. Нявыгласа. І вось, мяркуючы па адказу з Міністэрства адукацыі, пытанне на наступны год вырашана. А што будзе далей, пакажа час. Можа быць, Міністэрства для сваіх эксперыментаў знойдзе якую іншую дысцыпліну, скажам, вышэйшую матэматыку?

Наш кар.

00027626

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
вул. Савецкая, 9
220010, г. Мінск
тэл. 227-47-36, факс 200-84-83
E-mail: root@minedu.unibel.by

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
ул. Советская, 9
220010, г. Минск
тел. 227-47-36, факс 200-84-83
E-mail: root@minedu.unibel.by

12.03.2008 № 06-07/648

На № ____________ от ______________

Грамадскае аб’яднанне
“Таварыства беларускай мовы
імя Францыска Скарыны”
Трусаву А.А.

Паважаны Алег Анатольевіч!

У Міністэрстве адукацыі разгледжаны Ваш чарговы зварот на імя Главы Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Г.М. Нявыгласа аб уключэнні курса “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” у адукацыйны стандарт па сацыяльна-гуманітарных дысцыплінах для вышэйшых навучальных устаноў. Паведамляем наступнае.

Міністэрства адукацыі праводзіць сістэмную работу па пашырэнні выкарыстання беларускай мовы ў вучэбна-выхаваўчым працэсе ўстаноў адукацыі.

Як паведамлялася Вам раней, у агульнаадукацыйных установах створаны ўсе ўмовы для якаснага авалодання вучнямі беларускай мовай.

Разам з тым, з мэтай забеспячэння падрыхтоўкі спецыялістаў, якія валодаюць беларускамоўнай прафесійнай лексікай, Міністэрства адукацыі рэкамендавала ўсім вышэйшым навучальным установам арганізаваць пры пераходзе на новы адукацыйны стандарт выкладанне абавязковага курса “Беларуская мова (прафесійная лексіка)”.

Першы намеснік Міністра А.І. Жук.

Аляксандра Нарбутоўна, лідзянка – акадэмік Берлінскай акадэміі

(220 гадоў назад першая беларуска стала акадэмікам)

У кнізе М. Балінскага “Даўняя Віленская акадэмія” (Balinski Michal. Dawna academia Wilenska. 1862. Petersburg) на старонцы 322 прачытаў *“… у той час у Вільні кожны адукаваны месціч, альбо хто меў адносіны да навукі, моцна быў усхваляваны навіной, якая толькі што разышлася па горадзе, што агульнавядомая сваімі талентамі і адукаванасцю, высакародная літоўская панна Аляксандра Нарбутоўна* (Alexandra Narbutowna, у Балінскага з адной „t”, у іншых крыніцах з дзвюмя)*, дачка падкаморага лідскага, была выбрана сябрам Акадэміі навук у Берліне, на паседжанні 19 студзеня 1788 г., і патэнт на тое з рук прускага князя Генрыха атрымала. Усцешыла гэта многіх асоб і асабліва шматлікую радню. Некаторыя здзіўляліся гэтаму і лічылі гэта не жаночай справай, а ў некаторых, як гэта часта бывае ў свеце, гэты факт узбуджаў зайздрасць, калі не здзекі.”*

Жанчына - акадэмік у ВКЛ у 18 ст.!

Хуткі пошук інфармацыі аб землячцы нічога не даў. Але ж пасля доўгіх пошукаў удалося знайсці крэскі да біяграфіі Аляксандры Нарбут.

Бацька – Тадэвуш Нарбут (каля 1740-?) герба “Задора”, падкаморы лідскага павета і каралеўскі шамбелян, сын Казіміра Юзафа Нарбута (каля 1700-?). Ад першага шлюбу ў Тадэвуша Нарбута каля 1760 г. нарадзілася тры дачкі: Канстанцыя, Аляксандра і Тэкля, ад другога шлюбу з Кацерынай Вяжэвіч - сын Войцах (1762-1837, каралеўскі шамбелян, посол сейма 1788 г. ад Лідскага павету) і дачка Ганна. Па ўдакладненай інфармацыі Ч. Малеўскага ў 1790 г. Тадэвушу Нарбуту ў лідскай парафіі належала Зарэчча (прыгарад Ліды, магчыма з гарадскім домам і зямля каля горада), ваколіца Бельскія, Плясавічы, фальварак Сукурчы. Такім чынам, Аляксандра і Канстанцыя, верагодна, былі карэннымі лідзянкамі.

Муж Аляксандры Нарбутоўны – Станіслаў Цясельскі (1750-1823, Stanisiaw Ciesielski), і таму яна вядома таксама як Аляксандра Цясельская.

Сёстры Канстанцыя і Аляксандра выхоўваліся і атрымлівалі адукацыю ў Пулавах (пад Люблінам) пры двары княгіні Ізабэлы Чартарыскай (з Флемінгаў, 1745-1835). У той час князь Адам Казімір Чартарыскі разам з жонкай, стварыў у Пулавах сапраўдны асяродак навукі і мастацтва. Пры княжым двары жылі і працавалі мастакі Я. Норблін, З. Фогель, К. Вайнякоўскі, Я. Рыхтар, пісьменнікі Ф. Княжнін, Я. Вароніч, Я. Нямцэвіч, архітэктары Ч. Айгнер, Я. Хемпель, музыканты Вінцэнт і Францішак Лясловы. У палацы была выдатная бібліятэка, фінансаваліся навуковыя даследаванні у галінах філалогіі, літаратуры, гісторыі. Для навуковай працы прыцягваліся лепшыя навукоўцы Еўропы. Пры двары атрымоўвала адукацыю і выхаванне таленавітая моладзь. Таму ў 19 стагоддзі Пулавы зваліся “Польскімі Афінамі”. Вядома, што княгіня Ізабэла Чартарыская вельмі добра адносілася да сёстраў Нарбут.

Аляксандра Нарбутоўна стала знакамітай актрысай, перакладчыцай і літаратарам. Яе прозвішча ёсць у спісе літарататараў Яна Савінскага (Jan Sowinski. O Uczonych Polkach wyd. Warszawa i Krzemieniec N. Glunсksber 1821).

У “Гісторыі літаратуры польскай …” Фелікса Бенткоўскага (Historya literatury polskiej w spisie dziel drukiem ogloszonych. Fielix Bentkowski. Warz. i Wilnia, 1814 S. 566.) ёсць інфармацыя аб перакладзе п’есы дэ Жанліс “Зэлія, альбо шчырасць”. Выходныя дадзеныя перакладу п’есы дэ Жанліс : Zelia, czyli Szczerosc (Zelia, albo Szczera; Zelia czyli Osobliwsze wychowanie). Kom. W 5 a. Narbutowna Al. (1790). Jadowski R. Warsz. 1793.

Знайшлася і інфармацыя аб ролях у некалькіх спектаклях, дзе яна іграла. Гэта роля Тэлэзіі ў оперы з 3-х актаў “Маці Спартанка” Францішка Княжніна. У гэтай оперы іграла і сястра Канстанцыя, старэйшая сястра Аляксандры (па мужу – Дэмбоўская) таксама таленавітая і папулярная актрыса і кампазітар, а таксама сама княгіня Ізабэла Чартарыская ў ролі Тэоны. Спектакль ставіўся ў тэатры Пулаў (Dzeila Franciszka Dyonizego Kniaznina. T. IV., Warsz. 1828, S.5.); роля Кліадоры ў п’есе Княжніна “Паветраны шар, ці Пулаўскія вечары”, там жа ў ролі Ірыс - Канстанцыя Нарбутоўна. (Dziela Franciszka Dyonizego Kniaznina. T. III., Warsz. 1837, S.7.)

Леанід Лаўрэш.

pawet.net